

33. Koliko cepov se mu dá?

Če divjak ni debeliši kakor mazinec, se mu dá samo en cep, toda tista stran, kjer ni cepú, se nekoliko našev odreže, da divjak hitrejši rano zalije; če je pa divjak precej debel, se mu privežeta dva cepova.

34. Kadaj se lisenci odvijajo?

Ako se trak v cep preveč ne zajeda, naj se še le drugo leto spomladi odvijajo. (Konec sledí.)

Živa priča,

da je res treba ljudi sadjoreje učiti.

Da je res treba mlade in stare ljudi sadjoreje učiti, poterjuje sledeča prigodbica, ktera je sicer sila smešna, pa skozi in skozi resnična.

Kakih pet let more že biti, ko sem na Srednji Beli na vertu nekega kovača učil otroke v sklad cepiti. Ko me ljudje zagledajo, začnejo od vseh krajev skupaj vreti, in radovedno gledajo, kako da se cepi. Ko sem ravno cepič v sklad vdela, zavpije neka ženska: „Ti s a praboljski dedec ti!“ Ko se obrnem in prašam, kaj da je, mi reče: „Vidijo, moj dedec je lani poln vert sadja nacepil, pa se mu kar eno drevesce ni prijelo“. Na to ji rečem: „kaj mislite, zakaj se mu ni nič prijelo?“ Ona pa pravi: „Zakaj ne?“ — „zato ne, ker je trap cepove v steržen vtikal, ne pa kakor oni v sklad h koži“. In urnih nog je žena šla po moža in ga je pricefrala, da je vidil, kako se prav cepi. L. Pintar.

Jezikoslovni pomenki.

Odgovor.

„Novice“ prav ravnajo, da odpirajo včasih svoje liste jezikoslovnim pomenkom in so tako pripomočnice, da naš jezik čedalje bolj napreduje. Marsiktera dobra drobtinica je prišla že po tej poti na dan; al gotovo je tudi, da marsikteremu dovolijo očitno govoriti le zato, da se ne more pritožiti, da se v škodo slovenščine ni razglasila njegova beseda. Ako pride po tej poti tudi marsiktera pomota na dan, se ravno po tej poti tudi lahko popravi. Jezikoslovci, ki se očitno oglašajo, če tudi kaj napačnega učijo, niso nikoli slovenščini tako nevarni, kakor taki, ki si ne upajo na beli dan, ampak skrivej silijo ljudem, ki jim verjamejo, krive jezikoslovne nauke.

Naj sledí po tem vvodu moj odgovor.

Pravilo v staroslovenščini je, da ženske imena na —a dobivajo zmanjševavno pritiklino —ica, na pr. ryba, rybica, glava, glavica itd.; ženske imena pa, ki se končujejo s tenkim jerom, pritikajo pomanjševane tenkemu jeru samo zlog —ca ali pa —ka, na pr. dv'r (Thür), dv'r'ca, zel', zel'ka (Kraut), klét, klét'ca in klét'ka, Zelle; in temu pravilu tudi v živih slovanskih narečjih „de regula“, kolikor enake zmanjševavne oblike rabijo, ne nahajamo nič nasprotnega; primerjaj serbsko: kerv, kervca, noć, noćca, reč, rečca (nasproti pa reka, rečica), stvar, stvarca itd.; ravno tako rusko: myška, myšca; česko: dvir, dvirka, pest, pestka, nit, nitka.

Res je, da se pri izgovarjanji čuti nekako presledje (Zwischenraum) med korenino (osnovo) in pomanjševavnim končajem, in da bi bilo dobro, če bi v pravopisu imeli kako znamenje za to, — al da ga nimamo, iz tega ne sledí, da bi morali pisati i, kjer nima mesta.

Nasvetovana pisava se priporoča s tem, da je staroslovenščini (čujte možaki, ki se nanašate na staroslovenščino, pa je ne razumite prav!) in drugim slovanskim narečjem primérna, in da se po njej precí v pomanjšavni obliki razodeva, kaka da je beseda sama na sebi, nepomanjšana, kakor smo gori vidili pri: rečca in rečica. Gledé na neke posebne v „Novicah“ št. 17 in 18 zastran tega omenjene besede, moram odgovoriti: da na Krajskem se bolj sliši: kokoška in k večjemu kokošca (v starosloven-

ščini pa nahajamo tudi kokoša, torej kokošica), koščica (na drugi stopnji pomanjšano od kostka), peščica (ravno tako od pestka), slaščica pa ni pomanjšano, ampak ima le tako obliko. Kdor se je le nekoliko pečal s slovenščino, bo vedil, koliko gré čislati tisto terjenje, da se kjekod na Slovenskem i, na katerem ni naglasaka (tonlos), tako razumljivo izgovarja, da bi se zavolj občnega pravila ne mogel izpustiti. Pomisliti je pa še, da pri besedah, ki imajo končnico na —a in na soglasnik, kakor so: britev in britva, cerkev in cerkva, molitev in molitva, pesem in pesma in mnogo takih, gré pri pomanjševanji obliki —ica vsaj enaka, če ne večja pravica.

Cigale.

Čudna ura.

Povedka po L. Boviču.

Od revnega kramarčka se je Čižman povzdignil do bogatega tergovca. Al v sreči svoji ni pozabil revšine nekdanje; pohleven je ostal in pomagal vsakemu rad. Pošteno je bilo pridobljeno celo njegovo premoženje, in vsak ga mu je iz serca privošil, zato ker Čižmanova hiša je bila res pribežališče vsakemu, kdor je bil v potrebi.

Huda bolezen je napadla verlega starčka. Ko čuti, da se mu bliža zadnja ura, velí svojemu vnuku, naj pride k njemu, da mu bode razodel svojo poslednjo voljo.

Vnuk pride in bolni starček se še enkrat vzdigne v postelji in mu takole govori: „Bog te sprimi, Janko! Kmali se bodem ločil od tega sveta. Že so mi kalne oči in žila zlo pojema. Edini si iz moje žlahte, ki bodeš za mano ostal. Da si dober človek, tega sem se prepričal večkrat; nadjam se pa tudi, da bodeš moder gospodar moje zapuščine, ki ti jo hočem izročiti. Vendar se mi treba zdí, ti še poslednji opomin dati, ker iz obilnih skušinj vém, da bogastvo tudi dobrega človeka včasih spreoberne in ga zapelje na krive poti! Moja oporoka je shranjena tam v mizi. Večidel mojega premoženja bo tvoje. Kar sem še drugim namenil, zvesto razdeli in spolni vse, kar veléva moj testament. Hišno orodje razdeli vse med moje posle, le uno staro uro, ktera stoji tam na omari, vzemi ti in varuj jo dobro. Dal mi jo je v hvaležni spomin pred 30 leti neki urar, ki že davnej v zemlji počiva, da sem ga rešil iz velikih nadlog. Ne vém: ali je bila le posebna naključba ali pa volja Božja, da od tistega časa se je množilo moje premoženje neizrečeno; česa sem se lotil, vse mi je po sreči šlo. Vsaki dan sem bil bogatejši. In če me je hotel včasih duh skoposti prekaniti, sem pogledal le ono uro in se spomnil, da sem pomagal ljudem tudi takrat, ko sem še malo premožen bil, — da jim tedaj tudi sedaj ne smém dobrotljive roke odtegniti, ko mi je Bog premoženje tako čudno blagoslovil. Vzemi tedaj to uro — nikar je ne zametuj — pomisli, da je tvojemu stricu bila skoz in skoz drag spominek“.

Težko je že izgovoril te poslednje besede, — glavo naslone starček na vajšnico in mirno zaspí v Gospodu.

Mertvaška tihota je bila po vsi hiši. Le ura je bila sedem.

Janko nastopi premoženje in zvesto spolne oporoko svojega strica, pa bolj zato, da se je hitro odkrižal svojih dolžnost, kakor da bi bil častil poslednjo voljo ranjcega. Obilo premoženje ga je navdalo z nekim napuhom, ki je večidel takim ljudem lasten, ki se vsedejo, da ne véjo kako, v veliko bogastvo. Kmali je bilo serce njegovo vse drugačno. V slasti in gizdavosti živeti, je bil njegov cilj in konec. Milostnemu biti mu ni bilo mar.

Tako je preteklo eno leto. Lica mu vpadajo, bled in čmern iše le v potratnem življenji veselje. Stricovo uro je imel sicer v svoji izbi, pa navíl je ni nikoli — „čemu mi je ta stara škljemfa med drugim krasnim pohišjem najnovejše šege!“ — je večkrat rekel.

Vés nevoljen sedí nekega večera v svojem naslanjaču, kar nekdo poterka. Žena nekega kmeta, kteremu je bogati Janko kos kmetije v najem (štant) dal, stopi noter.

„Usmilite se nas, milostljivi gospod“ — se joče pred njim — nesreča za nesrečo nas zadeva; če bi še tako radi, ni nam mogoče najemšine odrajtati. Imejte poterpljenje z nami za Božjo voljo, gospod!

„Po nobeni ceni ne! Kaj mislite, da bom nečimernost še podpiral“ — zarenči gospodar.

„Nečimernost! Oh, ako bi vedili, kako nam gré. Mož je bil 5 mescov bolan, dva otroka sta nam umerla, toča nam je vse pobila — kaj sem sirota hotla početi, ker pri vseh kervavih žulih si nismo mogli kaj prislužiti“.

„Praznih besed ne bom poslušal“ —

„Oj, milostljivi gospod! vse bomo plačali, radi vse plačali, le sedaj ne moremo, imejte poterpljenje z nami!“

„Oberte se do mojega oskerbnika — jaz nimam z vami nič govoriti“.

„Oskerbnik bo rekel, da mora spolniti, kar mu gospod zapovejo. Kaj mi pomaga k njemu iti!“

„Jaz nimam časa, se z vami ukvarjati! Iz hiše se mi ta hip poberite, — če ne, bom zahujskal psa v vas!“

„Pri ranah Kristusovih! Gospod, usmilite se nas!“

„Iz hiše se poberite, — če ne“ — in v tem z ного udari ob tla.

Žena se zgrudi. Iz ust se ji vlije kri.

Strah in groza spreletí neusmiljenega gospoda. Govoriti je hotel, pa ne more. Mertvaška tihota je bila po celi izbi, kar zaropoče nekaj — ura bíje sedem. Kot strela iz jasnega neba udarijo ti glasovi na serce terdoserčnega, spomne se besed ranjcega strica, kterege v duhu vidi pred sabo stati.

„Ves vaš dolg vam je odpuščen“ — povzame sedaj besedo in ogovarja ženo, ki je na tleh pred njim ležala — in še več vam bo dal, — saj nisem satan!“

Uboga žena je končala svoje življenje. Možu in družini njeni je podaril res dokaj milošine. Al noč in dan ga je mučil spominek na to, kar se je zgodilo pred njegovimi očmi. Smert uboge žene mu je kot težek kamen težila serce. Z nekim svetim strahom je stal večkrat pred čudovito uro. Naviti jo je hotel in pridno navijati vsaki dan; al ne on ne noben drug je ni mogel več popraviti.

Leto za letom je preteklo. Edino prizadevanje Jankotovo je sedaj bilo, dobredelnega se skazovati ljudém. Če ravno blede lice ni več orudečelo, je vendar veselje, kadar je pomagal temu ali unemu revežu, razjasnilo mu temno čelo. —

Že so mu tudi sivi lasje snežili glavo, — h koncu je teklo tudi njegovo življenje. Ves omamljen se je vsedel nekega večera v svoj navadni stol in ves zamaknjen gledal na uro. Kar je začela spet iti, — trepetaje po vsem životu na ves glas zavpije, da pokliče svojega strežaja. Strežaj stopi v izbo, — mertvaška tihota povsod, le — ura z močnim udarkom bíje sedem. Vnuk se je za svojim stricom preselil v boljše življenje.

Vse svoje premoženje je zapustil bolnišnici usmiljenih bratov.

V bolnišnici hranujejo še sedaj to uro kot drago zapaščino.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Reke 7. sušca. Danes zjutraj pred 4. nas je splašil iz sladkega spanja hud potres, ki je skoro zaporedoma 3 minute zemljo stresal. Strah je bil velik, ker malo mest v našem cesarstvu je že toliko potresov prestalo, kakor ravno Reka. Pred kakimi 90 leti so potresi mesto tako strašno nadlegovali, da so mestjani obljubili imeti mesca decembra vsako leto slovesno procesijo. J. Bilc.

Iz Celja 7. sušca *). Malo minut pred štirimi zjutraj nas je precej močen potres iz sladkega spanja prebudil in zelo prestrašil! Pervi stres je bil veliko huji kakor drugi in je

terpel menda 3 sekunde. Hiše so se stresle, po sobah so stoli in mize, krožniki, kozarci, steklenice itd. zaropotale in postelje se zmezele. Nekemu dijaku je celo mavcevega Goethe-a s peči verglo in na kose zdrobilo. Čez nekaj časa, okoli 20 sekund, pride drugi stres, ki pa je bil manjši od prvega. Pri nas so potresi pogostoma. Že drugokrat smo ga letos imeli. Vzrok teh potresov v naših krajih je menda ta, da je znotrajna naša zemlja zelo vulkanasta ali ognjena. To pričujejo vrelci po našem Štajarskem, namreč: Laško, Toplice pri Doberni itd. — Tudi pri nas se babja vera razširja, da 13. dan junija t. l. bo na zemljo neka repata zvezda (komet) butila in jo razdrobila. Res je, da, kakor so „Novice“ že povedale, se tista repata zvezda, ki je (če je res?) pred 300 leti nemškega cesarja Karola V. spravila v samostan, letos spet pričakuje, pa ker je že enkrat svojo pot hodila in zemlji nič žalega storila ni, kdo more sedaj kaj družega terditi! Ta pravlica je prišla iz Pariza, kjer bi menda mnogi radi imeli, da bi konec sveta bil, kajti jim je že zelo na kant prišel! Pri nas je dosti takih abot, ktere praznemu govoru verjamejo in pravijo, da si mora debelo železno hišo narediti, kdor se hoče ohraniti. Bog daj norcom pamet! Janko Vijanski.

Iz Braslovč na Štaj. 7. marca. M. St. — Necojšno noč nas je ostrašil hud potres. Ob $\frac{3}{4}$ na štiri se je pričel z velikim bučanjem in bobnjenjem, ki je od severno-vzhodne strani prihrušalo. Kmali je bilo po sobah vse živo, table po stenah so klepetale, kar je po omarah stalo, se mezilo, okna močno rožljale, slemena pokale in škripale, tudi zvonove v stolpu so eni slišali berneti, toda zaklenkal ni nobeden. To je terpelo kakih 15 sekund. Kmali ko vtihne, se vdrugeč ponovi, pa le na kratko in ne močno, hitro za tem prihruši vtretjič, je spet močnejše in terpi nekaj dalje, kakih 5 sekund; in poslednjič se še enkrat in čisto rahlo za trenutek oglasi, in minulo je vse. Pribučalo je vselej od jutro-severne strani in se gnalo proti Vranskem, po tem takem proti Ljubljani — kot globoko gromenje. — To v dostavek dopisom iz drugih krajev, ker ni dvomiti, da je ta potres deleč segel, ker se smé močnejim prištevati. Ni slišati, da bi bilo kje zidovje počilo, kakor uno leto; vsaj tu ni nikjer kake škode naredil. — Če še imate kaj snega, ne mislite, da ga sami imate; tudi mi se ga ne moremo znebiti; po polji le tam pa tam kaka višja brazda, kak mravljivnik ali kertina iz snega molí kópno, drugo je še vse belo, juga je malokdaj kako betvo, in še tisti do tod ne more, ker mu je veliki Dobrovlj na poti. Bojimo se že za zimske setve, ker že od poslednjih dnevov grudna vedno pokrite njive imamo. Noči so merzle, imajo sploh po 2 do 6 stopinj mraza, podnevi pa solnce, dasiravno gorško sije, malo zdá, ker sapa le večidel od polnoči vleče. Proti Celji že imajo nekaj več kopnega, ker jih jug najde, ako vmes kako betvico popiha. — „Drobtince“ utegnejo okoli velike noči na svetlo priti.

V Trebovljah 8. sušca. J. H. Včeraj jutro ob $\frac{3}{4}$ na štiri je pri nas bil hud potres, štirikrat zaporedoma je bobnelo pa poslopja tresle se. Noč je bila jasna, mesec je lepo svetil, vetra ni bilo in barometer ni na hudo vreme kazal. Tiči v kletkah so nepokojni ferčali, petelen je zakričal kakor da bi jastroba čutil, in pes pred vratmi je cvilil kakor da bi se česa bal; vsi smo plahi planili s postelj in mislili, da je že sopet v knapovskih jamah se huda sapa vnela, kakor se je lansko leto dvakrat, posebno hudo 29. listopada zvečer ob 11. v cesarskih jamah zgodilo. Ker se je v zdolni jami, ktero so že več sto sežnje naprej gnali, huda sapa naredila, da luč ni več gorela in človek več sopiti ni mogel, so od zgorej kopali, da bi v spodnjo jamo prederli in tako zadušljivo sapa skozi predor z zdravo sapa podili. Tisto noč so od zgorej v spodnjo jamo prederli; zdelo se je knapom, da so že skozi. Tega se še bolj prepričati, si posveti eden z odperto svetilnico k predoru (luknji), v tem pa se huda sapa vžge (kakor se je nedavno na Angležkem zgodilo) zagromí, opali dva knapa grozno, tri verže

*) Ko je bil že ta dopis natisnjen, smo prejeli še drugo pismo našega čast. gosp. dopisnika J. Š., ki nam poterjuje res precej hudi potres Celjski. Vred.